

Zimoviská netopierov v Nízkyh Tatrách

Alfréd GRESCH

Liptovská Kokava č. 266, SK-032 44 Liptovská Kokava, Slovensko

Biela jaskyňa v Šindliarke

Alternatívne názvy. Biela, Biela jaskyňa.

Lokalizácia. (7084, 830 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján. Nenápadný vchod leží v ústí doliny Šindliarka asi 10 m nad lesnou cestou.

Popis. Jaskyňu tvorí jedna pomerne nízka chodba s výškou 0,6–2,5 m a dĺžkou 80 m. Táto jaskyňa je pomerne chladná. Dno tvorí suť a veľké skalné bloky.

Výskum netopierov. Jaskyňa bola objavená v 70. rokoch a nie je známy žiaden výskum netopierov do r. 1998.

Sčítavateľa. A. Gresch a V. Škuta ml.

Zhrnutie poznatkov. 24. 1. 1998 – *Mmyo* (1). Pretože úzky vchod je zvyčajne zaviaty snehom je jaskyňa v zimnom období málo navštevovaná. Nie je vylúčené, že tam zimujú aj iné štrbinové druhy.

Brtkovica

Alternatívne názvy. Jaskyňa Brtkovica, Brtkovičná jaskyňa.

Lokalizácia. (6984, 824 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovská Porúbka. Vchod do jaskyne je na začiatku Brtkovičnej doliny asi 60 m nad jej dnom.

Popis. Úzka kaskádovitá chodba klesá až do hĺbky 21 m. Jaskyňa nemá žiadnu bočnú chodbu a končí jazierkom, má úzke komíny.

Sčítavateľ. Sčítanie v rokoch 1992–1993 a 1996–1999 uskutočnil A. Gresch.

Zhrnutie poznatkov. 14. 1. 2001 – *Mmyo* (4). V jaskyni nezimuje veľký počet netopierov, ale pravidelne tri druhy. V novembri 1992–1994 tu boli zistené aj iné druhy a v mesiacoch január – marec tieto druhy neboli nájdené. Preto sa nedá určiť, či sa jednalo len o dočasný úkryt alebo zimujú v úzkych komínoch.

Ďalšie údaje. 20. 11. 1992 – *Rhip* (2), *Mmyo* (3), *Enil* (1), 24. 11. 1996 – *Mmyo* (4), 29. 11. 1997 – *Mmyo* (1), *Mmys/bra* (1), 24. 11. 1998 – *Rhip* (1), *Mmyo* (3), *Mmys/bra* (2).

Doštianka

Lokalizácia. (7084, 848 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Malužiná. Vchod do banského diela sa nachádza v doline Veľkej Doštianky.

Popis. Štôlna Doštianka je stará asi 100 rokov. Priechodná je jej horizontálna úroveň, ktorá je 2× zalomená do prava. Šachta do spodnej úrovne je zatopená vodou.

Sčítavateľ. A. Gresch.

Zhrnutie poznatkov. 29. 12. 1996 – *Paur* (1), 8. 3. 1998 – neg. Táto štôlna vo vstupnej časti premŕza, na jej konci niet prievanu. Zaznamenaný bol len *P. auritus*.

Tab. 1. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Jaskyni pod Brtkovicou

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	spolu
1979	5	5
1980	4	4
1984	7	7
1989	2	2
12. 1. 1997	3	3

Jaskyňa pod Brtkovicou

Alternatívne názvy. Ponorná priepasť za Bukovicou, Pivničná.

Lokalizácia. (6984, 948 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovská Porúbka. Vchod sa nachádza na južnom úpätí Bukovice (1127 m n. m.).

Popis. Priepasťovitá jaskyňa hlboká 87 m. Po vstupnej priepasti je Veľký dóm (50×15×20 m), odtiaľ 20 m šachtou prejdeme do chodieb s aktívnym vodným tokom.

Sčítavatia. Jaskyňa do roku 1997 nebola systematicky chiropterologicky skúmaná. Pri speleologickom prieskume v minulosti boli náhodne pozorované netopiere A. Greschom. Prvé sčítanie uskutočnil A. Gresch v roku 1997. Sčítaní sa zúčastnil aj V. Škuta ml.

Zhrnutie poznatkov. Jaskyňa nebola navštevovaná pravidelne, za celé hodnotené obdobie od roku 1979 až do roku 1997 bol tu zistený len *M. myotis* v počte 2–7 jedincov (tab. 1).

Jaskyňa za humnom

Alternatívne názvy. P-1, Jaskyňa P1 – „Za humnom“.

Lokalizácia. (6983, 1441 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Závažná Poruba. Vchod je vo vrcholovom skalnom hrebeni vrchu Poludnica od Z strany.

Popis. Jaskyňu tvorí jedna chodba, kde úžiny sa striedajú s menšími sienkami. Dno tvorí suť, jaskyňa smerom k záveru pozvoľne klesá s prevýšením 20 m. Koncová sieň má ca. 5×4 m a výšku stropu 3 m.

Sčítavatia. A. Gresch a V. Škuta ml.

Zhrnutie poznatkov. 19. 1. 1997 – *Mmyo* (1), *Enil* (3), 7. 1. 2001 – *Mmyo* (1), *Enil* (2). Táto jaskyňa leží v pomerne vysokej nadmorskej výške, nálezy *E. nilssonii* a *M. myotis* preto patria k najvyšším na Slovensku.

Jaskyňa zlomísk

Alternatívne názvy. Jožova jaskyňa, Jaskyňa v Zlomiskách, Zlomiská.

Lokalizácia. (7084, 854 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján.

Popis. Jaskyňa má dva vchody – prírodný a umelo vykovaný. Starým, pôvodným vchodom sa dá vojsť len do „Vstupného domu“ s rozmermi 20×15×3 m. Pokračovanie do „Starých zlomísk“ je znemožnené napada-

Tab. 2. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Jaskyni zlomísk

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Enil</i>	<i>Bbar</i>	spolu
starý vchod					
16. 2. 1997	3	2	1	1	7
21. 2. 1999	3	–	–	–	3
27. 2. 2000	3	–	–	–	3
4. 2. 2001	2	–	–	–	2
nové časti					
26. 2. 1997	14	–	–	–	14

Tab. 3. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Malej Stanišovskej jaskyni

Dátum / druh	<i>Rfer</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Enil</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	spolu
24. 2. 1997	–	5	2	4	2	–	13
12. 2. 1998	–	4	1	2	–	1	8
5. 3. 1999	1	11	–	–	1	1	14
28. 12. 1999	–	2	3	4	7	–	16
4. 2. 2001	–	3	–	2	3	–	8

nými skalami. Umelo vykopaným vchodom je možno vojsť do labyrintu chodieb a dómov a jazerných chodieb.

Výskum netopierov. Do roku 1997 nie je známy žiaden chiropterologický výskum. V 80. rokoch pri speleologickom prieskume boli zistené hibernujúce *M. myotis* (Gresch), ale nebol zisťovaný ich počet. Až v roku 1997 bol uskutočnený kompletný prieskum jaskyne, na ktorom sa zúčastnili J. Obuch, A. Gresch a P. Holúbek, spojený aj so zberom kostí. V nasledujúcom období (1998–2000) bol A. Greschom sledovaný len pôvodný vchod, kde sa zdržiavajú aj iné druhy netopierov.

Sčítavatelía. A. Gresch, J. Obuch, P. Holúbek a V. Šmoldas.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni zimujú 4 druhy netopierov, z toho najpočetnejší je *M. myotis*. Pri zbere kostí v jednotlivých častiach jaskyne bol najpočetnejším druhom tiež *M. myotis* (tab. 2).

Stav ochrany. Nový, umelo vykopaný vchod je uzatvorený železnými dverami.

Ďalšie údaje. starý vchod: 24. 2. 1997 – *Mmyo* (1), *Enil* (1), *Bbar* (1), apríl 1997 – *Mmyo* (24), 25. 3. 1998 – *Mmyo* (4), *Bbar* (1).

Malá Stanišovská jaskyňa

Lokalizácia. (6984, 766 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján. Nachádza sa 20 m západne od Stanišovskej jaskyne.

Popis. Tvorí ju veľká hlavná chodba s úzkymi a krátkymi bočnými chodbami. Nachádza sa tam množstvo jazierok.

Sčítavatelía. Do roku 1997 nie sú známe žiadne údaje. Zimné sčítanie tu robili v rokoch 1997 a 1998 A. Gresch, J. Obuch, D. Obuch, P. Holúbek a V. Šmoldas.

Zhrnutie poznatkov. Stanišovská jaskyňa a Malá Stanišovská jaskyňa ležia vedľa seba, a napriek tomu je druhové zloženie netopierov rozdielne. Kým v Stanišovskej jaskyni prevláda *M. myotis*, v Malej Stanišovskej jaskyni hibernuje 7 druhov netopierov, čo je najpočetnejšie druhové zloženie v Jánskej doline (tab. 3).

Stav ochrany. Negatívnym faktorom na zimovisku je vysoká návštevnosť jaskyne.

Ďalšie údaje. 16. 2. 1997 – *Mmyo* (3), *Mmys/bra* (2), *Enil* (2), *Bbar* (4), 30. 12. 1998 – *Mmyo* (1), *Mmys/bra* (1), *Bbar* (2), 29. 12. 2000 – *Mmyo* (5), *Mmys* (3), *Enil* (2).

Tab. 4. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Malužinskej jaskyni

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Paur</i>	spolu
29. 12. 1996	3	1	4
8. 3. 1998	–	–	–
21. 3. 1999	1	–	1
27. 2. 2000	–	–	–
1. 1. 2001	1	–	1

Tab. 5. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Marošovej jaskyni

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mbech</i>	<i>Mmys/bra</i>	spolu
1978	1	3	–	–	4
1979	7	3	1	–	11
25. 2. 1997	–	–	–	1	1

Malužinská jaskyňa

Alternatívne názvy. Malužinská jaskyňa nad kostolom, Malužinská jaskyňa č. 1.

Lokalizácia. (7084, 781 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Malužiná. Vchod je v nevýraznom brale nad obcou Malužiná.

Popis. Z nevelkej vstupnej sienky vedie 7 m priepasť do Veľkého dómu s rozmermi 20×8 m a výškou stropu 5–6 m. Z tohoto dómu pokračuje spleť úzkych chodieb a sienok s jazierkami.

Výskum netopierov. A. Droppa (1973) uvádza práce J. Vacholda a A. Štollmanna, kde sa uvádza výskyt netopierov v tejto jaskyni. V období 1996–2000 jaskyňu kontroluje A. Gresch (tab. 4).

Sčítavateľ. A. Gresch.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni zimujú *M. myotis* a *P. auritus*.

Marošova jaskyňa

Lokalizácia. (6983, 862 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Vchod jaskyne leží pod nevýraznou skalnou stenou asi 90 m nad dolinou.

Popis. Jaskyňu tvorí jedna priestranná sieň 30×7 m a bočná úzka a prudko stúpajúca chodba dlhá ca 50 m.

Výskum netopierov. Pri speleologickom prieskume v 70. a 80. rokoch boli v jaskyni pozorované netopiere V. Žikešom a A. Greschom. Okrem toho nie je známy žiaden ďalší výskum až do r. 1997, kedy sčítanie organizovali J. Obuch, A. Gresch a P. Holúbek.

Sčítavateľa. V období 1978–1979 V. Žikeš a A. Gresch, v roku 1997 J. Obuch, A. Gresch, P. Holúbek.

Zhrnutie poznatkov. Koncom 70. rokov v jaskyni zimovali 3 druhy netopierov, ale koncom 90. rokov bol zistený len 1 druh (tab. 5).

Medvedia jaskyňa

Alternatívne názvy. Zimná jaskyňa, Zimná.

Lokalizácia. (7084, 878 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján. Pomerne veľký vchod v nevelkej skalnej stene sa nachádza asi 70 m nad dnom Jánskej doliny.

Popis. Vstupná chodba je priestranná s výškou stropu 5–6 m, vpravo sa odbočuje do priestranného dómu, ktorý je s hlavnou chodbou prepojený dvomi úzkymi chodbami. Úzkou plazivkou sa prechádza do nových veľkých priestorov, v ktorých sa netopiere zriedkavo nachádzajú.

Výskum netopierov. Pri speleologickom výskume v 80. rokoch tu boli zistené netopiere, ale nebola im

Tab. 6. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Medvedej jaskyni

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Enil</i>	<i>Bbar</i>	spolu
24. 2. 1997	4	–	1	3	8
24. 1. 1998	1	3	2	2	8
21. 2. 1999	1	3	3	4	11
27. 2. 2000	1	1	2	–	4

venovaná pozornosť. V r. 1997 jaskyňu navštívil A. Gresch a J. Obuch, ktorí so spolupracovníkmi uskutočnili prvé zimné sčítanie.

Sčítavatel'ia. A. Gresch, J. Obuch, P. Holúbek a V. Šmoldas.

Zhrnutie poznatkov. Do roku 1997 nie sú známe pozorovania a ani druhové zloženie. V súčasnosti sa tu zdržujú minimálne 4 druhy netopierov (tab. 6) (*M. myotis*, *M. mystacinus/brandtii*, *E. nilssonii*, *B. barbastellus*).

Stav ochrany. Nové časti jaskyne sú uzamknuté mrežou.

Ďalšie údaje. 165. 2. 1997 – *Mmys/bra* (3), *Enil* (1), *Bbar* (3).

Partizánska jaskyňa

Alternatívne názvy. Partizánska jaskyňa v Šindliarke.

Lokalizácia. (7084, 846 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján. Vchod leží asi 100 m nad dnom Jánskej doliny na začiatku doliny Šindliarka.

Popis. Jaskyňu tvorí jedna priestranná, 80 m dlhá chodba so šírkou 3–4 m a výškou 2–5 m. Má dve úzke bočné chodby.

Výskum netopierov. A. Droppa (1973) pri opise jaskyne cituje údaje A. Šollmana a J. Vacholda, ktorí v 60. rokoch robili výskum v Jánskej doline. Ďalšie údaje nie sú známe. Výskum v rokoch 1994–1995 organizuje A. Gresch a F. Bernadovič, ktorí v tomto období v jaskyni zastihli 4 druhy netopierov. Ďalšie sčítania uskutočnil A. Gresch (1997–2000) a J. Obuch (1997) (tab. 7).

Sčítavatel'ia. A. Gresch, F. Bernadovič, J. Obuch, P. Holúbek a V. Šmoldas.

Zhrnutie poznatkov. Druhové zloženie a početnosť netopierov v jaskyni v 60. rokoch nepoznáme (Je možné, že A. Droppa pri zameriavaní jaskyne netopiere videl a preto ich uviedol v svojom opise jaskyne). V priebehu 7 rokov (1994–2000) početnosť netopierov v jaskyni klesá.

Stav ochrany. Jaskyňu v zimnom období využívajú jaskyniari a turisti na nocovanie. Významným faktorom, ktorý ohrozuje netopiere je kladenie ohňa.

Ďalšie údaje. 16. 2. 1997 – *Mmyo* (2), *Mmys/bra* (1).

Stanišovská jaskyňa

Alternatívny názov. Veľká Stanišovská jaskyňa.

Lokalizácia. (6984, 761 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján. Nachádza sa v ústí Stanišovskej doliny, 20 m nad jej dnom.

Popis. Je to priestranná jaskyňa s labyrintom chodieb v dvoch úrovniach a celkovou dĺžkou 2100 m. Dno je buď pevná skala alebo pieskové nánosy s množstvom jazierok.

Výskum netopierov. Prvé údaje o netopieroch Stanišovskej jaskyne priniesli Gaisler & Hanák (1972), Rybář (1979) analyzoval vzorky kostí netopierov jaskyne. V rokoch 1997–1999 tu výskum uskutočnili A. Gresch a J. Obuch.

Tab. 7. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Partizánskej jaskyni

Dátum / Druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Enil</i>	<i>Bbar</i>	spolu
II. 1994	6	2	3	2	13
II. 1995	5	–	3	1	9
24. 2. 1997	3	–	1	1	5
24. 1. 1998	1	3	–	–	4
21. 2. 1999	2	–	–	–	2
27. 2. 2000	1	3	–	–	4
4. 2. 2001	4	–	2	–	6

Tab. 8. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Stanišovskej jaskyni

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Moxy</i>	<i>Mmys/bra</i>	<i>Enil</i>	<i>Bbar</i>	spolu
14. 2. 1968	23	2	–	–	–	25
24. 2. 1997	22	–	1	–	2	25
12. 2. 1998	3	–	–	–	–	3
5. 3. 1999	34	–	–	2	–	36
28. 12. 1999	5	–	2	–	–	7

Sčítavatelja. A. Gresch, J. Obuch, D. Obuch, V. Šmoldas a P. Holúbek.

Zhrnutie poznatkov. V Jánskej doline najväčšie počty zimujúcich netopierov doposiaľ zistené sú práve v tejto jaskyni (tab. 8). Najpočetnejšiu skupinu tvorí *Myotis myotis* a *M. oxygnathus* (od roku 1968 nebol zistený).

Stav ochrany. Jaskyňa je uzavretá plechovými dverami.

Ďalšie údaje. 16. 2. 1997 – *Mmyo* (7), *Mmys/bra* (1), 30. 12. 1998 – *Mmyo* (4). Osteologické nálezy: 1975 – *Mmyo* (Rybár 1979).

Svidovská jaskyňa č. 2

Lokalizácia. (7084, 800 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Malužiná. Vchod tvorí 5 m priepasť v hustom poraste asi 40 m nad dnom Svidovskej doliny.

Popis. Jaskyňa je tvorená priepaťami, dómami a prudko klesajúcimi chodbami s celkovou hĺbkou 63 m. Vstupná sienka bola známa od nepamäti, ale ďalšie priestory boli objavené až v r. 1996.

Výskum netopierov. Pri objavných prácach boli nájdené kosti netopierov vo Veľkej sieni (Holúbek v roku 1996). V roku 1997 jaskyňu skúmal A. Gresch.

Sčítavatelja. A. Gresch a V. Škuta ml.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni bol nájdený iba 1 exemplár *P. auritus*, ale podľa nálezov kostí jaskyňa slúžila ako zimovisko väčšiemu počtu netopierov.

Ďalšie údaje. 30. 11. 1997 – *Paur* (1).

Škopovo

Alternatívne názvy. Škopovo (Jaskyňa v Škopove, Škopová jaskyňa).

Lokalizácia. (7084, 840 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Liptovský Ján. Nenápadný vchod asi 5 m nad cestou vedúcou pod Zadné.

Popis. Jaskyňu tvorí jedna rúrovitá chodba, ktorá sa v koncovej časti zväčšuje a prechádza do malej priepasti. Jej dĺžka je 50 m.

Sčítavatelja. Výskum netopierov v minulosti nie je známy, v rokoch 1999 a 2000 jaskyňu kontroloval A. Gresch.

Zhrnutie poznatkov. 21. 2. 1999 – *Enil* (1), 27. 2. 2000 – *Enil* (1), 4. 2. 2001 – *Enil* (1). Jaskyňa bola v 90. rokoch viackrát navštívená, ale prvý zimujúci netopier bol zaznamenaný až v roku 1999.

Literatúra

DROPPA A., 1973: Prehľad preskúmaných jaskýň na Slovensku. *Slov. Kras*, **11**: 111–157.

GAISLER J. & HANÁK V., 1972: Netopýři podzemních prostorů v Československu. *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír.*, **7**: 1–46.

HOLÚBEK P. & GRESCH A., 1996: Krasové javy Brtkovičnej doliny v Nížkych Tatrách. *Slov. Kras*, **34**: 149–155.

OBUCH J., 1995: Osteologický prieskum v jaskyniach na Ohništi. *Sprav. Slov. Speleol. Spoloč.*, **26**(4): 15–16.

RYBÁŘ P., 1979: Holocenní netopýři z jeskyně Záskočie v Jánskej dolině. *Čs. Kras*, **31**: 19–33.